RÚBRICA PER A L'AUTOAVALUACIÓ I LA MILLORA DELS PROJECTES D'APS

GREM

Grup de Recerca en Educació Moral. Facultat d'Educació de la UB

La rúbrica és una eina pensada per facilitar l'autoavaluació i la millora de les experiències d'aprenentatge servei. Es presenten dotze dinamismes, ordenats en tres apartats —bàsics, pedagògics i organitzatius— i quatre nivells per a cadascun dels dinamismes. També es proposen maneres d'anàlisi i de debat de les experiències, i també formes de representació gràfica.

	Dinamismes de l'APS
Bàsics	**Necessitats:** mancances o dificultats que presenta la realitat i que després de ser detectades conviden a fer accions encaminades a millorar la situació. **Servei:** conjunt de tasques que es duen a terme d'una manera altruista i que produeixen un bé que contribueix a pal·liar alguna necessitat. **Sentit del servei:** fa referència a l'impacte de l'activitat duta a terme, bé per la utilitat social que aporta, o bé per la consciència cívica que en manifesten els protagonistes. **Aprenentatge:** adquisició espontània o promoguda pels educadors de coneixements, competències, conductes i valors.
Pedagògics	**Participació:** intervenció que duen a terme els implicats en una activitat amb la intenció de contribuir juntament amb altres actors a dissenyar-la, aplicar-la i avaluar-la. **Treball en grup:** procés d'ajuda entre iguals que es dirigeix a la preparació i al desenvolupament d'una activitat que es duu a terme conjuntament. **Reflexió:** mecanisme d'optimització de l'aprenentatge basat en la consideració de l'experiència viscuda per donar-hi sentit i aconseguir coneixements nous. **Reconeixement:** conjunt d'accions destinades a comunicar als protagonistes de l'activitat que l'han feta correctament. **Avaluació:** procés d'obtenció d'informació per conèixer l'acompliment dels participants en una activitat i oferir un *feedback* que els ajudi a millorar.
Organitzatius	**Partenariat:** col·laboració entre dues o més institucions socials independents orientada a la realització conjunta d'una activitat. **Consolidació en centres:** procés mitjançant el qual un centre educatiu formal o no formal coneix, prova, integra i consolida algun projecte d'aprenentatge servei. **Consolidació en entitats:** procés mitjançant el qual una entitat social coneix, prova, integra i consolida algun projecte d'aprenentatge servei.

Autors: J. Puig, X. Martín, L. Rubio, J. Palos, M. Gijón, M. de la Cerda, M. Graell.
Col·laboradors: M. López-Dóriga, L. Gómez, M. Páez, L. Campo.

Consulteu la guia completa a: http://www.aprenentatgeservei.cat
Si voleu proposar aportacions per introduir-les en les edicions successives de la rúbrica, envieu els vostres comentaris a: rubricaapsgrem@gmail.com

Aquesta recerca ha rebut una ajuda del Programa RecerCaixa 2013.

		I	II	III	IV
BÀSIC	Necessitats	***Ignorades***. Les necessitats no estan programades i tampoc no hi ha previstes activitats per detectar-les o definir-les, encara que és probable que siguin presents en el projecte.	***Presentades***. Els educadors i/o entitats socials decideixen les necessitats sobre les quals dur a terme el servei sense consultar-ho als participants	***Decidides.*** Els participants, sovint juntament amb els educadors, decideixen les necessitats sobre les quals volen actuar, analitzant diferents problemes i triant-ne un.	***Descobertes***. Els participants descobreixen les necessitats en fer un projecte col·lectiu de recerca en què duen a terme un treball de comprensió crítica de la realitat.
	Servei	***Simple***. Servei de curta durada compost per tasques senzilles la realització de les quals comporta una exigència i implicació limitades.	***Continuat***. Servei de durada prolongada compost per tasques repetitives i/o fàcils d'aprendre, la realització de les quals comporta una exigència i implicació moderades.	***Complex.*** Servei de durada prolongada que permet adquirir experiència i destresa en la realització de tasques de complexitat notable, la realització de les quals comporta una exigència i implicació elevades.	***Creatiu.*** Servei de durada variable compost per tasques complexes que els mateixos participants han de dissenyar per resoldre un problema que exigeix creativitat, cosa que comporta una exigència i implicació encara més grans.
	Sentit del servei	***Tangencial***. Servei que no parteix d'una necessitat detectada i del qual els participants no perceben la possible dimensió social.	***Necessari***. Servei que dóna resposta a una necessitat de la comunitat, tot i que els participants no sempre aconsegueixen percebre'n la dimensió social.	***Cívic.*** Servei que dóna resposta a una necessitat de la comunitat i els participants en són conscients de la dimensió social.	***Transformador.*** Els participants donen resposta a una necessitat i en són conscients de la dimensió social, però a més perceben els límits de qualsevol servei que no consideri l'acció política.
	Aprenentatge	***Espontani***. Els aprenentatges no estan programats ni tampoc hi ha activitats pensades per facilitar-los; s'adquireixen d'una manera informal durant el servei.	***Planificat***. Els aprenentatges es programen d'acord amb el currículum o projecte educatiu i es dissenyen activitats per adquirir-los, sense preveure necessàriament la relació que té amb el servei.	***Útil.*** Els aprenentatges planificats i les activitats formatives tenen una relació estreta amb el servei. La seva adquisició afavoreix una qualitat millor de la intervenció.	***Innovador.*** Els aprenentatges s'adquireixen a partir d'una activitat investigadora, estan relacionats amb el currículum o projecte educatiu i es vinculen directament amb el servei a la comunitat.
PEDAGÒGIC	Participació	***Tancada***. Els participants es limiten a fer les activitats que s'han programat prèviament sense poder introduir modificacions a la proposta inicial.	***Delimitada***. Els participants fan aportacions puntuals requerides pels educadors en diferents moments del procés.	***Compartida.*** Els participants comparteixen amb els educadors la responsabilitat en el disseny i desenvolupament del conjunt de l'activitat.	***Liderada.*** Els participants es converteixen en promotors i responsables del projecte de manera que intervenen en totes les fases, decidint sobre els diferents aspectes rellevants.
	Treball en grup	***Indeterminat***.Processos espontanis d'ajuda entre participants que duen a terme una activitat individual de servei.	***Col·laboratiu***. Processos basats en la contribució dels participants en un projecte col·lectiu que requereix unir tasques autònomes i independents.	***Cooperatiu.*** Procés de treball interdependent entre participants en un projecte col·lectiu que requereix articular aportacions complementàries per assolir un objectiu comú.	***Expansiu.*** El treball col·lectiu va més enllà del grup inicial de participants i incorpora de manera activa altres agents externs, cosa que crea xarxes d'acció comunitària.
	Reflexió	***Difusa***. L'activitat reflexiva no està prevista, ni es proposen tasques per impulsar-la, encara que d'una manera natural es pot pensar en l'experiència pròpia i debatre-la.	***Puntual***. La reflexió està programada i té previstes tasques per facilitar-la, encara que ocupa tan sols un temps limitat i separat del curs de les activitats del projecte.	***Continuada.*** A més de tenir moments i tasques de reflexió, els participants duen a terme exercicis reflexius durant la realització de tot el projecte.	***Productiva.*** La reflexió, a més de prevista i continuada, implica els participants en una activitat de síntesi o de creació que produeix una aportació nova a la comunitat.
	Reconeixement	***Casual***. No hi ha activitats de reconeixement previstes, encara que de manera espontània els diferents agents que hi intervenen poden agrair i valorar la tasca feta pels protagonistes.	***Intencionat***. Els educadors organitzen activitats destinades a reforçar positivament el treball dels participants i/o celebrar la finalització del servei.	***Recíproc.*** Els beneficiaris del servei i/o les entitats socials, sovint en col·laboració amb els educadors, duen a terme iniciatives per expressar la seva gratitud i celebrar l'èxit del servei.	***Públic.*** El reconeixement als participants adquireix una dimensió pública, bé perquè l'activitat es dóna a conèixer a la ciutadania, o bé perquè l'Administració l'agraeix i la difon pel valor cívic que té.
	Avaluació	***Informal***. No hi ha un pla d'avaluació establert, encara que els educadors de manera espontània i puntual poden avaluar els participants i comunicar-los la seva valoració.	***Intuïtiva***. Per avaluar, els educadors es limiten a constatar, sense criteris ni indicadors definits, l'assoliment de certs objectius generals d'aprenentatge, que es poden acreditar.	***Competencial.*** Els educadors apliquen un pla d'avaluació que defineix objectius, criteris, indicadors i metodologies per millorar el desenvolupament competencial dels participants i per acreditar-los.	***Conjunta.*** Els participants, juntament amb els educadors, intervenen de manera activa en diferents moments del procés de preparació i aplicació d'un pla d'avaluació competencial.
ORGANITZATIU	Partenariat	***Unilateral***. En el projecte participa una sola organització, normalment educativa, bé perquè s'accedeix directament a l'espai de servei, o bé perquè el receptor forma part de l'organització que l'impulsa.	***Dirigit***. En el projecte participen almenys dues organitzacions: l'educativa, que el planifica i el porta a terme, i l'entitat social, que es limita a oferir l'espai de servei.	***Pactat.*** Almenys dues organitzacions —l'una educativa i l'altra social— acorden conjuntament les condicions d'aplicació d'un projecte d'aprenentatge servei dissenyat exclusivament per una de les dues.	***Construït.*** Les organitzacions implicades en el projecte el dissenyen i l'apliquen conjuntament des de l'inici fins al final del procés.
	Consolidació en centres	***Incipient***. L'aprenentatge servei es coneix a causa d'un projecte que ja porta a terme algun educador/a o a causa de la presentació d'una experiència d'un altre centre.	***Acceptada***. Els projectes d'aprenentatge servei d'iniciativa personal tenen el reconeixement de l'equip directiu del centre i el suport de part del professorat.	***Integrada.*** L'aprenentatge servei és present en més d'un nivell educatiu, es vincula al currículum de diferents matèries, té implicacions en la metodologia i en l'organització del centre.	***Identitària.*** L'aprenentatge servei forma part de la cultura del centre, consta en el seu projecte educatiu i el centre el presenta com un tret de la seva identitat.
	Consolidació en entitats	***Incipient***. L'aprenentatge servei es coneix perquè ja es participa en una experiència puntual o a causa de la presentació del projecte d'una altra entitat.	***Acceptada***. Els projectes d'aprenentatge servei tenen el reconeixement de la direcció i dels professionals de l'entitat, que accepten la funció educadora de l'organització.	***Integrada.*** L'aprenentatge servei és present en el programa d' activitats de l'entitat, que disposa de l'estructura i del personal necessaris per garantir-ne la implementació.	***Identitària.*** L'aprenentatge servei forma part de l'ideari de l'entitat, que el presenta com un tret de la seva identitat i el dota amb els recursos necessaris per garantir-ne la implementació.

Què és i què permet la rúbrica?

- La rúbrica és una eina d'autoavaluació i millora de les experiències d'aprenentatge servei.
- És un instrument d'anàlisi que permet considerar aïlladament cada dinamisme, donar-hi un nivell de desenvolupament, traçar una imatge de l'experiència i decidir què convé millorar.
- No obstant això, el bon ús de la rúbrica representa articular els dinamismes que hem analitzat fins a recompondre la imatge global de l'experiència.
- Després de l'anàlisi de l'experiència convé tornar-la a valorar, però ara en la seva globalitat.
- Així veurem que una bona experiència no necessita que tots els seus dinamismes arribin al màxim nivell; ni es requereix que les experiències s'assemblin les unes a les altres: hi ha infinites maneres de fer bé projectes d'aprenentatge servei.
- En un bon projecte la qualitat dels dinamismes i de la seva articulació estan al servei de les necessitats dels joves i les possibilitats del context en què s'aplica.

Què podem fer amb la rúbrica?

- Identificar punts forts i febles d'una experiència d'aprenentatge servei.
- Facilitar el debat pedagògic a partir de diferents punts de vista, expectatives i valoracions.
- Optimitzar les propostes establint plans de millora realistes i contextualitzats.
- Mostrar les noves possibilitats que suggereixen els nivells de desenvolupament dels dinamismes.
- Inspirar el disseny de propostes noves.
- La rúbrica no ha de servir per infravalorar activitats que tenen alguns dinamismes en els primers nivells de desenvolupament.
- La rúbrica no ha de servir per establir classificacions entre diferents experiències i centres. Cada experiència s'ha de considerar en la seva realitat i valorar amb relació a les seves possibilitats de millora.

Com aplicar la rúbrica?

- Aplicar en equip la rúbrica a l'experiència que s'impulsa. Es pot aplicar sencera, per apartats o fins i tot considerant un sol dinamisme.
- Sistematitzar i representar els resultats obtinguts.
- Llegir, analitzar i debatre conjuntament les dades. Considerar la qualitat dels dinamismes i la qualitat del conjunt de l'experiència.
- Acordar quins aspectes es volen millorar i pensar en quines innovacions es volen introduir.
- Elaborar un pla de treball per aplicar les millores.
- Implementar i consolidar els canvis amb la participació de tots els implicats.
- Informar el centre sobre el procés d'anàlisi i millora.

Com visualitzar els resultats?

Amb un processador de textos habitual podem confeccionar un gràfic en format d'aranya que ens ajudarà a visualitzar els punts forts i febles de l'activitat i ens permetrà decidir sobre quins aspectes centrar el debat.

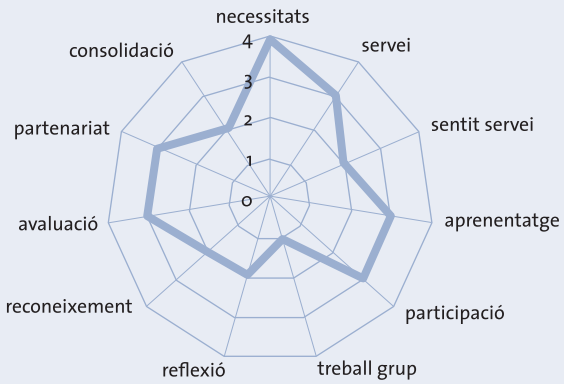

aps aprenentatgeservei CENTRE PROMOTOR
Universitat de Barcelona
Facultat de Pedagogia
Grup de Recerca en Educació Moral (GREM)
recerCaixa
Fundació Jaume Bofill